

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Jog- és Államtudományi Kar
Polgári Jogi Tanszék

Dolog-e az e-dolog?

A virtuális javak helyzete

Bácskai Bálint
Témavezető: Dr. Papp János Tamás
(egyetemi tanársegéd)

Budapest, 2022.

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés.....	3
1.2 Vizsgálat módszere.....	5
2. A dolog.....	6
2.1. Dolog fogalom.....	6
2.2. A dolog osztályozása.....	15
2.2.1. Forgalomképességük.....	15
3. A birtok.....	17
4. A tulajdon.....	22
4.1. Használat.....	24
4.2. Rendelkezés.....	25
4.3. Kötelezettségek.....	26
4.4. Virtuális tulajdonnal kapcsolatos elméletek.....	27
6. Befejezés.....	31
7. Hivatkozott irodalom.....	33
7.1. Jogszabályok, irányelvek.....	35

1. BEVEZETÉS

„Nem vagyok oda a valóságért, de még mindig ez a legjobb hely arra, hogy egyek egy jót.” olvashatjuk Groucho Marx gondolatait a Ready Player One sci-fi regényben.¹ A könyv egy olyan világot mutat be, amelyben a társadalom szinte egésze egy virtuális világban éli a mindennapjait, jelentős vagyonnal rendelkezik az avatarja és a társadalmi interakciók erre a platformra szűkülnek le. Csupán az alapvető szükségleteket bonyolítják le a való világban, ilyen például az étkezés. Ha jelenleg nem is tart ott az emberiség, mint ahol a könyvben, a mindennapokban is jelentős szerepet tölt be az emberek életében az online világ. A pandémia időszakában nem tapasztalt nagyságban öltött testet a személyes igényeknek a kielégítése az online térben, az iskolai képzések eddig nem látott formájával találkozhattunk, virtuális túrlatvezetésekkel vehettünk részt neves múzeumokban és még számos példa mutatja az online világ rohamosan gyorsuló térnyerését.

Emellett Mark Zuckerberg víziójával, nevezetesen a metaverzummal könnyen eljuthatunk addig a szintig, hogy mi is csak a szükséges minimumig térjünk vissza a valóságba. A Facebook alapítójának jövőképében szinte minden mai tevékenységünket ebben a térben bonyolítanánk le, munkától kezdve az esküvőig, utóbbira már példát is találhatunk. A metaverzum, mint fogalom nem egy új keletű jelenség. Neal Stephenson használta először a Snow Crash regényében. Egy utópikus virtuális valóságként határozható meg a metaverzum.² Továbbá számos metaverzumnak nevezhető platformmal is találkozhatunk már, ilyen például a Second Life.³ Ezen távlati cél mellett a virtuális világok jelentőségét igazolja az a tény, hogy 2020-ban az Európai Unió által bejelentésre került *A virtuális és kiterjesztett valóság ipari koalíciójának* megalakulása. Ez a koalíció jelenleg tájékoztató és közvetítő fórum feladatokat lát el, továbbá workshop keretein belül nyújt információt.⁴ Az Unió ezzel a kezdeményezéssel egyértelműen, amellett foglalt állást, hogy a virtuális valóságot nem lehet figyelmen kívül hagyni és szükségesnek látja a megfelelő elhelyezését a társadalom életében.

Ennek a dolgozatnak a felvázolt jövőkép létjogosultságáról vagy potenciális lehetőségéről nem tiszte állást foglalni, viszont annál inkább az online térben rejlő jogi kérdésekre történő felhívására. A jogi szabályozás adja az egyik alapot a megfelelő társadalmi rendnek, de ez csak akkor lehetséges, ha képes alkalmazkodni a világban történő változásokhoz és a technológia által eddig nem tapasztalt lehetőségekhez. Ezt a meglátást

¹ Ernest Cline: *Ready Player One*, Crown Publishers, New York, 2011. 173.

² <https://lexiq.hu/metaverzum>

³ Second Life: metaverzum alapú virtuális játék, melyet a Linden Lab fejlesztő cég üzemeltet

⁴ <https://goo.by/Rilhq>

erősíti Kauser Lipót azon gondolatai, amikor felhívta a figyelmet arra, hogy egy tudományágat sem lehet elkülönülve, az ember szellemi folyamatait és más tudományterületek munkásságát figyelmen kívül hagyva ápolni és csak az adott terület 'kínai fala' között fejleszteni.⁵ Azonban annak ellenére, hogy igen jelentős szegmense az emberek életének az online tér, egyes területeken jelentősen bizonytalan a jogi megítélése az ott létrejövő történéseknek. A felmerülő kérdések köre itt is végeláthatatlan hosszúságig nyúlik, de gondolhat itt az ember az NFT⁶, kriptovaluták helyzetére. Egy-egy platformon ki is nevezhető tulajdonosnak, a felhasználók vagy a fejlesztő cégek?

Jelen írás központi kérdésköre az online térben megtalálható, köznapi értelemben vett dolgok jogi szempontból is a dolog fogalmába tartozhatnak-e. Jelenleg jellemzően csak játékokban találkozhatunk ezzel a problémakörrel, de már most olvashatunk róla, hogy a metaverzumban egy-egy ingatlant az emberek olyan áron vásárolnak meg, mint a valóéletben. Ez a probléma első látásra igen egyszerűnek tűnhet, hiszen nem esik a dolog jogi meghatározásába. Ugyanakkor időről időre megjelennek olyan körülmények, amelyek következtében az uralkodónak mondható felfogás más megítélés alá esik, ami magával vonzza ennek a fogalomnak a kiszélesedését és új elemekkel való bővülését. Továbbá, ha megvizsgáljuk ezeknek az online térben lévő dolgoknak a tulajdonságait számos hasonlóságot fedezhetünk fel az offline világban létező dolgokkal. Ezen hasonlóságok közé tartozik, hogy egy dolog elkészítése számos óra munkát igényel az adott felhasználótól, a használat következtében elamortizálódnak, vagy ha nincs kellően foglalkozva a dologgal elpusztulhat. Az ilyen jellemzők egytől egyik igazak a dolgokra, de az online világ jogilag nem tisztázott helyzete miatt jelen állás szerint nem mondhatjuk rájuk, hogy a dolog jogi kategóriájába esnek. Ugyanakkor számos kérdést kell megvizsgálni ahhoz, hogy eldönthessük, hogy milyen szabályok vonatkoznak rájuk.

Mindenekelőtt azonban a kibertér fogalmának tisztázása szükséges ahhoz, hogy a vizsgálat tárgyát képező környezet elhelyezhető legyen. A társadalmat érintő globalizációnak és technológiai fejlődésnek köszönhetően a fizikai tér szerepe némileg háttérbe szorul, így ennek a környezetnek a meghatározása elengedhetetlen. Jelenleg még nem áll rendelkezésünkre egy általánosan elismert fogalom, de a kibertérrel úgy lehet a legcélravezetőbben meghatározni, hogy egy globális szinten összekapcsolt, decentralizált, folyamatosan növekvő információs rendszerek összessége, mely keretein belül lehetőség

⁵ DR. KAUSER Lipót: A dologfogalomról. *Magyar jogászegyleti értekezések és egyéb tanulmányok*, 1937/2. 99.

⁶ NFT: Non- Fungible Token, digitális tartalmakhoz kapcsolódó kódsor, mely ezen alkotások eredetiséget bizonyítja, <https://jogaszvilag.hu/szakma/a-blokkklanc-technologia-ujabb-termeke-az-nft-jogi-megitelese/?hilitte=%27ABBA%27>

nyílik adatok és információk formájában társadalmi és gazdasági folyamatok megjelenítésére.⁷

1.2 Vizsgálat módszere

Annak érdekében, hogy közelebb jussunk a válaszhoz, a dologi jog körében vizsgálat alá kell kerülnie a dolog, a birtok és a tulajdon keret szabályait a klasszikus megítélés alapján szembe állítva a modern megközelítésekkel. Ugyanakkor e három fogalom vizsgálatát nem lehet éles határvonalok mentén megtenni, mivel mindhárom fogalom szorosan egymáshoz kapcsolódik és egymásra épülő szabályokat találhatunk a vizsgálat során. A fogalmak vizsgálata során értékelést kap a bírói gyakorlat ezzel kapcsolatos megoldásai is, hiszen a probléma feloldásához elengedhetetlen ennek a vizsgálat, mivel a jog nem rendelkezik megfelelő vonatkozó törvényi szabályozással. A kérdés globális jellegéből adódóan mind a hazai mind a nemzetközi jog területén megjelenő eseteket és releváns tapasztalások tanulmányozása szükséges.

⁷ MISKOLCZI Barna – Szathmáry Zoltán: *Büntetőjogi kérdések az információ korában*, HVG- ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2018. 107–110.

2.A DOLOG

2.1. Dolog fogalom

A dologi jog szerepe a társadalom vagyoni helyzetében kiemelkedően fontos szerepet tölt be, hiszen e szabályozási területnek kell meghatároznia, hogy a társadalom által hasznosnak, vagy hasznosíthatónak vélt javak számára megteremthesse a megfelelő védelmet. Ez a kritérium alapvetően két feladatot állít fel a dologi jog számára, nevezetesen, hogy tisztázza a jog által teremtett védett pozíciót, valamint, hogy meghatározza azon javak körét, amelyek a védelembe beletartoznak.⁸ Utóbbi arra ad választ, hogy mely javak lehetnek emberi hatalom alávonhatóak és melyekre terjedhet ki az uralom.⁹

Így mindenekelőtt az első lényeges kérdés, hogy mit is nevezhetünk dolognak? A magyar jogi szabályozás esetében a 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről csak utalásként fogalmazza meg, hogy mi lehet a tulajdonjog tárgya. Eszerint a dolog birtokba vehető testi tárgy.¹⁰ Ez a meghatározás már a régi Ptk.-ban is megtalálható volt. Tehát ez a fogalom a fizikai létezését helyezi a középpontba a dolog meghatározása folyamán. Ugyanakkor annak következtében, hogy egyes javak jelentősége nem a fizikai jellegében rejlik, kiterjeszti rájuk dologra vonatkozó szabályok alkalmazhatóságát. Ebbe a körbe sorolható többek között a pénz és értékpapír, vagy a dolog módjára hasznosítható természeti erők is.¹¹ Ugyanakkor annak következtében, hogy a magyar jog fejlődése során valójában nem találhatunk egy konkrét dolog fogalmat számos elmélet alakult ki ezzel kapcsolatosan. Számos jelentős jogász fogalmazta meg, hogy mi is tekinthető dolognak, mik tartozhatnak e fogalmi körbe. Jelentős többségüknél lényegi azonosságok fedezhetőek fel, viszont némileg eltérő megközelítésbe helyezik a dolog jogi meghatározhatóságát. Ennek tükrében elkerülhetetlen e fogalommal kapcsolatosan kialakult elméletek vizsgálata ahhoz, hogy kellően átlássuk a szobán forgó kérdést.

Mire a magyar magánjog eljutott addig a pontig, hogy 1959-ben megszülethessen a régi Ptk. jelentős kodifikációs folyamatok mentek végbe a polgári jog egész területén, így értelemszerűen a dologi jog vonatkozásában is. Ezen munkálatok során a törvénykönyv tervezetének indoklásánál olvashatjuk az akkori dolog fogalmát, mely a maihoz hasonlóan

⁸ VÉKÁS Lajos – VÖRÖS Imre: *Tanulmányok az új Polgári Törvénykönyvhöz*, Wolters Kluwer Kft., Budapest, 2014. 152.

⁹ LENKOVICS Barnabás: *Magyar polgári jog, Dologi jog*, Eötvös József Könyvkiadó 2008. 12–13.

¹⁰ 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről 5:14. §

¹¹ DR. NAVRATYIL Zoltán: *Dologi jog*, A 2013. évi V. törvény alapján, Az új Polgári Törvénykönyv szövegének rövid magyarázata Budapest, Menedzser Praxis, 2014. 18.

csak a testi tárgyakat helyezi a dolog égisze alá.¹² Már akkoriban is több felvetést hozott a res ekként való meghatározása. Egyrésztől ezt a meghatározást már annak idején sem tekintették a dolog határozott fogalmának, amely azt vetítette előre, hogy a generális keretek között a tudomány és a gyakorlat feladata lesz annak megállapítása, hogy meddig bővíthető a fogalom. Továbbá az ingó és ingatlan elhatárolására sem találtak megfelelő iránymutatást. E két megkülönböztetés elhatárolását tovább nehezítette az a fejlemény, hogy az akkori felfogás-vagyis, hogy ingó dolgok azok, amelyek állagsérelem nélkül egyik helyről a másik helyre átvihetőek- megdőlt mintegy két évtizeden belül, mivel az akkori technika is lehetővé tette már, hogy masszív épületeket mozgassanak¹³ és mára az ingó dolgok e szerinti megközelítését inkább csak egyfajta kiindulási helyzetként lehet tekinteni, nem pedig kizárólagos megkülönböztetésnek.¹⁴ Tehát a technika fejlődése vezetett el az ingó dolog tovább absztrahálódásához, valamint ahhoz, hogy mára már csak negatív fogalomként legyen meghatározva, azaz ingó dolog minden, ami nem ingatlan.

Mindezek mellett tovább nehezítette a dolgok meghatározhatóságát az 1907. évi III. törvénycikk 2. §-a. E szakasz úgy rendelkezett, hogy az előállított villamos áram és a technikai célokra felhasználható egyéb erők büntetőjogi védelme az ingó dolgokkal azonos megítélés alá essen, vagyis ezen javakra megvalósulhat többek között a lopás, vagy a rongálás törvényi tényállása.¹⁵ A hivatkozott szakasz megszületése előtt is voltak észrevételek azzal kapcsolatosan, hogy a villamosenergia mind az adottságai révén, mind a jogban neki tulajdonított szerepe miatt azoknak a szabályoknak az alkalmazását igényli, amelyek a dolgokra vonatkoznak. Továbbá fennállt annak a lehetősége, hogy anomália jön létre azáltal, hogy a bíróságok ezen erők ellen megvalósított cselekményeket, az idegen dolgokra vonatkozó jogellenes cselekmények szerint rendeli büntetni úgy, hogy ezen rendelkezések fogalmi alapjaiból ki vannak zárva az effajta erők.¹⁶ E törvénycikk rendelkezései számos kérdést vetnek fel, amelyek közül elsősorban, kettő külön kiemelendő. Az egyik az az, hogy a hivatkozott jogszabályhely igen korlátozottan használt analógiát az energiák körében, ezáltal kizárva más energiákat és egyfajta önkényes megkülönböztetést tett energia és energia között. A másik érdemi meglátás ezzel kapcsolatosan, hogy ezáltal a dolog fogalom bővítésre került annak ellenére, hogy a villamosenergia közvetlenül érzékelhető, körülhatárolható, emberi

¹² Polgári Törvénykönyv tervezetének indoklása 2. kötet, Dologi jog, Griel Károly Cs és Kir. Udv. Könyvkereskedése, Budapest, 1901. 30.

¹³ DR. ALMÁSI Antal: *A dologi jog kézikönyve*, 1. kötet, Tébe Kiadóvállalat, Budapest, 1928. 40.

¹⁴ SCHADL György: *Magyar polgári jogi alapok*, Wolters Kluwer Hungary, Budapest, 2020. 48.

¹⁵ 1907. évi III. törvénycikk a hazai ipar fejlesztéséről, 2. §

¹⁶ Polgári Törvénykönyv tervezetének indoklása 2. kötet, Dologi jog i. m. 30.

hatalom aláhajtható, de a testi tárgy körén kívül esik.¹⁷ Továbbá az 1928. évi magánjogi törvényjavaslat 433. §-ban úgy fogalmaztak, hogy „Dolgoknak kell tekinteni a joguralomnak alávethető természeti erőket is, amennyiben a dolgokra vonatkozó jogszabályok rájuk illenek.”¹⁸, amely meghatározás még több észrevételt vetett fel a természeti erők kapcsán. Elsődlegesen szembetűnő, hogy fentiekben tárgyalt jogszabályhoz képest általánosabb szinten terjesztette ki a dologra vonatkozó szabályok alkalmazását, így eltörölve a különbségtételt egyes erők között. Ugyanakkor a ’dolognak kell tekinteni...is’ kitétel számos bizonytalanságra enged következtetni. Egyrészt az ’is’ kötőszó elhelyezésével arra a megállapításra lehet jutni, hogy a jogalkotó számára is bizonytalan annak megállapítása, hogy lehetnek-e még olyan javak, amelyek a dolog kategóriájába sorolhatók és ezáltal hagyta nyitva a lehetőséget arra vonatkozóan, hogy bővíthesse a meghatározást. Erre a kérdésre az idő előrehaladásával megkaptuk a választ, hiszen bővült a tulajdon tárgyának a köre a pénz, értékpapír és állatok elemeivel. Nagyobb problémát okoz annak megfejtése, hogy a ’dolognak kell tekinteni’ részt miként is kell értelmezni. Egyrészt hipotetikus szubszumciónak lehet felfogni ezt a meghatározást, vagyis nem ismerjük minden jellemzőjét, így nem is jelenthető ki, hogy ez dolog, de úgy vélem, hogy kimerítik a dolog fogalmi elemeit, ennél fogva ebbe a kategóriába helyezem el. A másik értelmezési lehetőség a fiktív szubszumció, amely szerint ismerem ezt a jelenséget, annak ismérveit és tisztában vagyok ezáltal, hogy nem felel meg a dolog jogi kategóriájának, de mégis ott szabályozom.¹⁹ Az új Ptk.-ban található megfogalmazás ezzel kapcsolatosan-mely a régi Ptk. szövegét vette át némi változtatással ezen a téren- némileg árnyalja ezt a problémát, de itt is felfedezhető az a bizonytalanság, hogy nem tekinti teljes mértékben dolognak a természeti erőket, hiszen úgy fogalmaz, hogy a dologra vonatkozó szabályokat kell alkalmazni rájuk, ezáltal meghagyva egy egyfajta különbözőséget a dolog klasszikus kategóriájától. Ez a jelenség úgy foglalható össze, hogy a jogalkotó a gazdaság és a magánszemély védelme érdekében áttörte azt a materialista felfogást, amely a res fogalma kapcsán fellelhető a polgári jog területén és megnyitotta a lehetőséget a dolog kiszélesítésének. Továbbá Menyhárd Attila által képviselt álláspont szerint a természeti erők dologként történő szabályozása a tulajdon tárgyának Ptk.-ban található leírásából külön rendelkezés nélkül is levezethető. Ezt azzal magyarázza, hogy a dologként való használhatóság feltételei az emberi uralom alatt állást, amely a birtokba

¹⁷ DR. KAUSER i. m. 302.

¹⁸ 1928. évi magánjogi törvényjavaslat, Magyarország Magánjogi Törvénykönyve 433. §

¹⁹ DR. KAUSER i. m. 302. –305.

vehetőség egyik feltétele.²⁰ Ugyanakkor észrevehető, hogy a természeti erők dologgá történő minősítése csupán reakálás volt a társadalmi történésekre, holott az elméleti gondolkodók körében már ennek szabályozása előtt felmerültek az ezzel kapcsolatos észrevételek és lehetséges problémák. Emellett jó példa arra is, hogy mind magának az egész jognak és azon belül a dologi jognak is tudnia kell alkalmazkodni az új helyzetekre és folyamatosan meg kell újulnia a fejlődés adta lehetőségek következtében.²¹ A bemutatott helyzet és a jelen kérdés közötti hasonlóság szemmel látható. Hiszen az online világ jelentős térnyerése és az ezzel kapcsolatos problémák megjelenése, ugyanúgy egy teljesen ismeretlen és előre nem látható helyzetet fog teremteni, mint annak idején a természeti energiák használatának elterjedése. Továbbá álláspontom szerint az áram és az online térben használatos eszközök felhasználhatósága között nincsen jelentős különbség. Gondoljunk abba bele, hogy hogyan használjuk fel a villamosenergiát? Egy kapcsolóval felkapcsoljuk a villanyt, a konnektorba bedugjuk a töltőnkét, megfizetjük a szolgáltatónak az ellenértékét. Ennél több kapcsolatot nem létesítünk az árammal, nem tudjuk birtokba venni és csupán egy közvetítő tárgyon keresztül tudjuk használni, hasznosítani és a hatalmunk aláhelyezni. A metaverzumban, vagy egy játékban lévő javainkkal is hasonlóan tudunk csak eljárni. A laptop, egér, vagy VR készülékek segítségével tudjuk elérni, hogy kapcsolatba lépjünk ezen javakkal és az akaratunkat kifejezni, valamint, ha szükséges fizetünk azért, hogy az adott virtuális világ részesei lehessünk. Ennél közelebbi példa lehet az elektronikus jegyek esete. Ma már bevett módszerré vált, hogy online vásárlás esetén a vevő e-mail címére kapja meg a jegyet, melyet a helyszínen QR-kód beolvasásával hitelesítenek. Ebben az esetben sem történik másképp a tulajdonomban lévő, fizikailag birtokba nem vehető- hiszen ebben az esetben is egy közvetítő készüléken keresztül kerülök kapcsolatba- dolog felhasználása, mint az áram esetében.

A villamosenergia kapcsán érdemes megvizsgálni egy holland jogesetet, amelyben virtuális javak ellopásáról döntöttek és a villamosenergiára hivatkoztak, mint a döntést alátámasztó érv. Első sorban a holland polgári jog területén megtalálható dolog fogalmát kell megvizsgáljunk. A BW úgy fogalmaz, hogy dolog olyan anyagi tárgy, amely ki van téve az emberi irányításnak.²² Ezzel kapcsolatosan felfedezhetünk némi hasonlóságot a hazai szabályozással kapcsolatban. A holland meghatározásban az anyagi tárgy a magyar dolog fogalomban fellelhető testi tárgy kitételnek a megfelelője lehet Míg az emberi irányításnak kitétség a birtokba vehetőség párja, hiszen a birtokbavétel a dolog feletti hatalom

²⁰ MENYHÁRD Attila: *Dologi jog*. ELTE Eötvös Kiadó, 2014. 18.

²¹ LENKOVICS i. m. 13–14.

²² BW: Burgerlijk Wetboek, azaz a holland Polgári Törvénykönyv

keletkezésével jön létre. A fogalmi hasonlóság mellett egyes szerzők kifejezésre juttatták, hogy a holland jogalkotás a magyarhoz hasonlóan a dolog jogi meghatározásánál nem a természetjogias felfogást követi, mint ahogy az ABGB tette.²³ Ezek után megállapíthatjuk, hogy a holland és magyar jogi szabályozás ezen a szintéren közel azonos elméleti alapból merít. Az elméleti ismertetés után az ítélet tanulmányozására van szükség. Az eset a RuneScape nevű tipikus MMORPG (nagyon sok -szereplős online szerepjáték) virtuális játékkal kapcsolatosan történt, melyben a játékosok szabadon gyűjtögethetnek, járhatják a virtuális valóságot. A szóban forgó történésekre 2007-ben került sor, mikor két 14 éves felhasználó egy fiatalabb játékost a való világban arra kényszerítettek tetteges bántalmazással, hogy a játékon belül dobja el az értékes és ritka virtuális javait, hogy ők felvehessék. A bíróság ezen magatartást a holland Btk. 310. §-ba eső lopásnak minősítette. A védelem első sorban azzal érvelt, hogy az elkövetési tárgyak nem eshetnek a javak fogalma alá. Egyrésztől virtuális jellegükből adódóan, másrésztől ezen tárgyak még értékkel sem rendelkeznek. A Leeuwardeni Fellebbviteli Bíróság ezzel kapcsolatos álláspontja, hogy az 1921-es villamosenergiával kapcsolatos ítélet óta a hangsúly áthelyeződött arra, hogy egyes objektumok lophatóak-e és háttérbe szorult tárgyiasult jellegük. A gazdasági érték pedig túlságosan relatív és szubjektív ahhoz, hogy megállapítható legyen. Számos elemet figyelembe kell venni, köztük azt is, hogy a tulajdonos számára értéket képvisel a dolog. Ezen érvek által arra a következtetésre jutott a bíróság, hogy a javak kategóriájába sorolható. Ezzel kapcsolatosan fontos kiemelni, hogy ezen történések idején az efféle játékok lényegesen kisebb népszerűségnek örvendtek és a megvásárolható virtuális javak értéke sem volt akkora, mint napjainkban, továbbá nem is tulajdonítottak nekik gazdasági jelentőséget. Ezek tükrében egy ritka virtuális amulett, kard, vagy akár telek értéke egyértelműen megállapítható. További sikertelen védekezési kísérletként arra próbáltak hivatkozni, hogy a felhasználóknak csak arra terjedően van joguk, hogy használják a Runescapet. Az ott fellelhető összes virtuális tárgy a Jagex Kft. tulajdona és ő is birtokolja ezeket, vagyis azzal, hogy egy másik felhasználófiókjába került állapotváltozás nem történt. A bíróság a felhozott érveket azzal cáfolta meg, hogy a sértett tényleges és kizárólagos ellenőrzést gyakorolt az elkövetési tárgyakon, csak ő használhatta őket és rendelkezhetett velük. Itt fontos megemlíteni, hogy az, hogy ezen javak a felhasználó cég tulajdonát képezik nem jelenti azt, hogy a felhasználók nem kerülhetnének birtokosi pozícióba, amelynek következtében őket birtokvédelem illeti meg. Ezt ismerte fel helyesen a bíróság is. Ennél fogva az elkövetők cselekménye a birtokosi

²³ MENYHÁRD i. m. 14.

jogok zavartalan élvezetében akadályozta és zárta ki a sértettet. Továbbá további tényállási elem valósult meg azáltal, hogy a magatartásuk következtében bekerült a birtokukba és nem állt fenn a lehetőség a visszaállítására.²⁴ Véleményem szerint helyesen közelítette meg a bíróság a védelem felvetéseit, hiszen egyrészt a birtokosi pozíció nem korlátozódik le szükségszerűen egy személyre. Másrészt pedig a hatalom, amely a felperest megillette a javak felett egyértelműen a birtokosi pozícióba sorolta. Az esetből levonható következtetések egyrészt az, hogy a felhasználók birtokosi pozíciójának elismerése azt is jelenti, hogy ezen e-javak birtokba vehetőek, másrészt a villamosenergiával való hasonlóság megállapítása megnyitja a dolog kategóriájába való tartozást.

Ezek fényében megerősítést nyer az a megközelítés, hogy a magánjog a dolog fogalmát bizonyos keretek között szabadon bővítheti.²⁵ Ez értelemszerűen adódik abból, hogy a magyar polgári jog nem rendelkezik egyöntetű dolog fogalommal. Ezzel szemben bizonyos bővítések megkérdőjelezhetőek- mint például az energiák-, mivel azon minimumnak, hogy birtokba vehető testi tárgyak legyenek nem feleltethetőek meg. Így felmerül a kérdés, hogy hol húzódhat meg az a határ, amelyet meg kell húzni, hogy ezután már nem terjeszthető ki analógia útján sem a tulajdonjog közvetett tárgyának a fogalma.

Az elkövetkező időket a dolog fogalmának mélyítése és árnyalása jellemezte. Ezen belül is igyekeztek az elmélet képviselői kizárni a dolog köréből azokat a 'jelenségeket', amelyek elméleti síkon megfelelnek a dolog fogalmának, ezek közül kiemelendő az emberi test. Az emberi testtel kapcsolatosan egyöntetűen elfogadott az az álláspont, mely értelmében nem lehetnek a tulajdon tárgyai, abból az egyszerű okból kifolyólag, hogy az emberi test személy és nem jogtárgy.²⁶ A specifikumát ennek a nézetnek nem az adja, hogy a személyek ki vannak zárva a tulajdonjog tárgyának köréből, hanem az emberi testnek azon részei, amelyek elváltak a személytől és ennél fogva önálló jogi szabályozásra szorulnak, ami azt eredményezte, hogy bizonyos rendelkezések mellett birtokba vehetőek és dolognak minősülnek.²⁷ Értelemszerű, hogy egyes elvált részekre számos más rendelkezés vonatkozik és a jogosult személy sok esetben jelentősen korlátozva van rendelkezési jogával, erre kézenfekvő példa az ember szervei, vagy a beültetett implantátumok. Az előbbi igen érzékeny szabályozás alá esik és a személy nem rendelkezhet vele önhatalmúlag, míg az utóbbi esetben

²⁴ Leeuwardeni Fellebbviteli Bíróság ECLI:NL:GHLEE:2009:BK2773 számú ítélete, <https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:GHLEE:2009:BK2773>

²⁵ VÉKÁS – Vörös i. m. 40.

²⁶ DR. SZLADITS Károly: *A magyar magánjog vázlatja*, I. rész, Grill Károly Könyvkiadóvállalata IV, Váci-utca 78 – 80. 41933. 80.

²⁷ NAGY Éva – Pecze Dóra: *Polgári jog I., Az új Ptk. alapján, A/1 témakör: polgári jogi rész*, Dialóg Campus Kiadó, Budapest– Pécs, 2014. 136.

a személy, akibe beültették az implantátumot, nem szerezhethet rajta tulajdonjogot. Ugyanakkor vannak ezektől eltérő részei az embernek, melyekkel szabadabban rendelkezhet. A dolog meghatározásába leginkább beleeső ilyen elvált része az embernek a haj. Ma már kialakult a levágott hajnak egyfajta kereskedelme is, melyben a haj értéke függ a hosszától, színétől és állapotától. A hajnál némileg szabályozottabb a vér helyzete. Ennek is megvannak az előírásai arra vonatkozóan, hogy hogyan és milyen körülmények között rendelkezhet vele. Ezekre a mindennapokban előforduló példák az irányított véradás, ahol én tudom megszabni, hogy kinek a kezeléséhez használják fel a véreget, vagy a vérplazmavétel, mely esetében ellenértéket fizetnek azért cserébe, hogy levehessék tőlem, kvázi eladom a vérplazmám.²⁸ Az emberi testtől elvált részek dologgá titulálása a dolgozat szempontjából azért bír jelentőséggel, mert jól szemlélteti azt, hogy javak bizonyos csoportjának csak viszonyítás és idő kérdése, amíg dologgá válnak. A virtuális javak esetén fellelhető az a megközelítés, hogy a szerzői jog területén kell őket szabályozni. Álláspontom szerint mindaddig helyes ez a felfogás, amíg pusztán kódokként találhatók meg a kibertér területén, és igen kevés hasonlóságot mutatnak a dolgokhoz képest, viszont mikor már egy adott virtuális világban koncentrálódik ez a kód, egy bizonyos formát magára öltve, akkor már a dolog szabályait kell alkalmazni.

A jelenkorban megtalálható dolog fogalmával kapcsolatos elméletek számos hasonlóságot mutatnak, ez leginkább talán azzal magyarázható, hogy a régi Ptk.-hoz képest a tulajdonjog tárgya nem esett át jelentős változásokon. Ugyanakkor, ha közelebbről megvizsgálunk egy-egy elméletet, akkor lényegi eltéréseket fedezhetünk fel. Ezen elméletek között található olyan jellemzés a dolog fogalmára vonatkozóan, hogy a dolog legfőbb kritériumát, a birtokba vehetőséget a térbeli körülhatárolhatóságot, személyek számára való elérhetőséget és a birtokba vétel absztrakt lehetőségét kell magába foglalnia.²⁹ Ha ezeket a jellemzőket megpróbáljuk áthelyezni a virtuális környezetbe, akkor felismerhetővé válik az egyezőség. A térbeli körülhatárolhatóság esetén érdemes kitérni arra, hogy ez a jellemző dönti el kétséget kizáróan a természeti erők esetében, hogy dolognak tekinthetőek-e, mivel addig a pontig, amíg ezek az erők az általánosság szintjén léteznek a világban addig a testetlen dolog kategóriájába tartoznak csupán.³⁰ Ugyanakkor, amikor már valamilyen módon keretek közé kerülnek például a gáz, vagy a levegő egy palack segítségével, akkor a térbeli korlátozottság miatt birtokba vehető és a dolog fogalmába esik.³¹ Ennek a jellemzőnek a relativitása is az

²⁸ VÉKÁS Lajos – Gárdos Péter (szerk.): *Nagykommentár a Polgári Törvénykönyvhöz*, 1. kötet, Wolters Kluwer Hungary, Budapest 2020. 1014–1016.

²⁹ Uo. 1012.

³⁰ WELLMANN György: *Polgári Jog Dologi Jog* 4. kiadás, HVG ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2021. 62.

³¹ VÉKÁS–Gárdos i. m. 1012.

előbbieken kifejtett megközelítést erősíti, vagyis azt, hogy annak ellenére, hogy a javak egy adott pillanatban még valamilyen oknál fogva nem tartozhatnak a dolog fogalma alá, nem jelenti azt, hogy végérvényesen kiestek volt a res kategóriájából. E jellemzőt a virtuális javak vonatkozásában megközelítve észrevehető, hogy nem csak a kibertérben lelhetőek fel, hanem egy adott metaverzumra, vagy alkalmazásra leszűkülve találhatjuk meg őket, mely egy sajátos térbeli korlátozottságnak fogható fel. A második jellemző túl sok magyarázatot nem igényel, hiszen az e-javakhoz a személyek hozzá tudnak férni, ha rendelkeznek accounttal az adott platformhoz. Végző feltétel fennállásának lehetőségéről a következő fejezet tárgyalásakor kerül sor.

A dolog fogalmának vizsgálata után érdemes szemügyre venni más országok polgári törvénykönyvét és a dolog meghatározásának elemeit. Az osztrák ABGB-ben megtalálható dolog fogalom, úgy kerül meghatározásra, hogy dolog mindaz, ami személytől különbözik és az emberek használatára szolgál.³² Franciaországban hasonló megközelítéssel találkozhatunk és nincs olyan éles megkülönböztetés a fizikai és fizikai léttel nem bíró vagyon között. Továbbá a svájci ZGB úgy írja körül a dolgokat, hogy az emberi uralom alá hajtható, személytelen önálló testi tárgyak tartozhatnak res fogalmába, valamint a svájci dolog fogalom esetében nem is a fizikai létezés bír relevanciával, hanem a gazdasági funkció, amelyet a közfelfogásnak és a forgalomnak kell elsődlegesen megítélnie. Ezen dologi jogi megközelítések ellenpéldájaként szolgálhat a német BGB és a magyar szabályozási megoldás, mivel ezek a dolgot materialista oldalról közelítik meg és ezáltal csak igen szűk körben engednek bővítést.³³ Álláspontom szerint, ezen természetjogias felfogások annak ellenére, hogy sok kritika éri annak okán, hogy jelentősen távan határozza meg a dolog fogalmát, közelebb áll a szükséges szabályozáshoz, mint a hatályos magyar fogalom rendszer ebben az esetben. Azok ellenére is, hogy a magyar megközelítés a természetjogi felfogás és a szigorú testi szemlélet között helyezkedik el. Az egyértelmű, hogy nem lehet taxatív felsorolást adni arról, hogy mi tartozik a dolog fogalmába. Viszont az az egyszerű megfogalmazás, amelynek idején az online térben lévő javak tulajdonlása még távlati célként sem merült fel, mára túl szűk keretek közé helyezi a jogértelmezést

Az előbbi gondolatmenetet folytatva, ha elfogadjuk azt a magyar jogi tézist, mely szerint dolog csak birtokba vehető testi tárgy lehet, akkor egyértelmű, hogy a virtuális javak kiesnek ebből a szabályozási körből. Hiszen a birtokbavétel klasszikus értelmezése alapján ez nem lehetséges, mivel ezek 'nem többek' adathalmaznál. Ezen gondolatmenet kapcsán

³² MENYHÁRD i. m. 9.

³³ FÁBIÁN Ferenc: *Előadásvázlatok a dologi jog köréből*, Patrocinium, Budapest 2016. 19–20

érdeemes megemlíteni a *res corporales* és a *res incorporales* elhatárolását. Érdeemes említést tenni arról, hogy a prejustinianusi jog csak a fogható, szilárd testi dolgokat értette a dolog alatt és ezután jutott el a két res megkülönböztetéséig.³⁴ Ezen elhatárolás szerint egyes jogrendszerek a dolog jogi meghatározását kiterjesztik az immateriális javakra, vagyis a testetlen dolgokra.³⁵ A *res incorporales* fogalom kezdetben a filozófiában és retorikában volt fellelhető és csak később került a jogi fogalomrendszerbe. Seneca és Gaius is úgy jellemzi ezt a kategóriát, amelyet nem lehet megérinteni, *de van*. Gaius exemplifikatív módon a *res incorporales* körébe tartozónak tekintette a szolgalmakat, haszonélvezeteket és bármely jogot, amelyet szerződéssel hoztak létre. Kauser Lipót álláspontja szerint már a testi dolgok meghatározása is absztrakció eredménye, mivel minden dolog sajátosságait figyelmen kívül hagyva, csupán arra koncentrálva, hogy fogható, érzékelhető dolgok tartozzanak be a fogalmi körbe. Továbbá úgy véli, hogy az idő múlásával bizonyos szempontból visszalépés történt a jog területén annak okán, hogy amíg a római jog képes volt a dologi jog világában átültetni a testetlen dolgok kategóriáját, addig ez idővel kikopott a dolog köréből, túlságosan leszűkítve a fogalmat és mára már a testetlen dolgokat nem is tekintik dolgoknak. Ugyanakkor annak idején számos anomália is jelen volt a dologi jog területén ezzel kapcsolatosan. Ezek közül említésre méltó az MMT. 499. §-a, mely úgy rendelkezik, hogy az ingatlan tulajdona kiterjed az ingatlan feletti légtérre addig a pontig, amíg a tulajdonjogának gyakorlása érdekében áll. Ezzel a probléma elsődlegesen az, hogy a természeti erők vonatkozásában dologként való értékeléséhez az a kritérium, hogy körülhatárolhatósággal kell rendelkezniük ahhoz, hogy birtokba vehetőek legyenek, ezzel szemben az ingatlan feletti terület nem rendelkezik ezzel a jellemzővel. Továbbá a tulajdonjog tárgyává megtett terület valójában nem is dolog, hanem egy jogosultság arra, hogy a tulajdonos használja az ingatlana feletti területet.³⁶ Minden nemű kritika ellenére a *res incorporales* fontossága a mai napig jelentős, hiszen e kategória nélkül az értékpapír sem tartozhatna a dolog kategóriájába. Hiszen az értékpapír dolog titulását nem a fizikai megtestesülése, hanem az a jog adja, amelyet fizikai formába ölt.³⁷ Eme gondolatokat átültetve a XXI. század adta lehetőségek közé és párhuzamot vonunk a *Second Life*-ben, *Metaverzumban* megillető felhasználói jogok között, felfedezhetjük a hasonlóságot a tekintetben, hogy ahhoz, hogy az ott megjelenő javakat használjuk, vagy csak megszerezzük egy felhasználói szerződést kell kötnünk, hogy résztvevői lehessünk ezeknek a világoknak,

³⁴ DR. KAUSER i. m. 300.

³⁵ ERDŐDY János: *A res incorporales fogalma és jelentősége egy új polgári törvénykönyv tükrében*. In: *Acta Universitatis Szegediensis : acta juridica et politica*, (76). 2014. 105–120.

³⁶ DR. KAUSER i. m. 300–308.

³⁷ DR. HABIL. HOMICSKÓ Árpád Olivér (szerk.): *A digitalizáció hatása az egyes jogterületeken*, Patrocinium kiadó, 2020. 27.

amelyek használataiért akár ellenértéket is fizetnünk kell. Álláspontomat összefoglalva megállapíthatjuk, hogy ezen szerződéskötési kötelezettség miatt a javaknak e köre beleesik a testetlen dolgok körébe, amely együtt jár a dolog jogi kategóriájába való tartozással is.

2.2. A dolog osztályozása

Az előző részben a dolog fogalmának bemutatásán keresztül igyekeztem bemutatni a virtuális javakkal való hasonlóságokat. Ebben a részben a dolog osztályozásra vonatkozó elméletek boncolgatásával törekszem feloldani a szóban forgó kérdést.

Alapvetően természeti tulajdonságuk, forgalomképességük és egymáshoz való viszonyuk szerint lehet csoportosítani a dolgokat. Ugyanakkor a tulajdonságuk és egymáshoz való viszonyuknak az elemzése nem vezetne érdemi konklúzióhoz. Ez egyrészt azzal magyarázható, hogy a való világban is jelentős relativitás veszi körbe a dolgok kategorizálását a tulajdonságaik alapján és ez a virtuális világban hatványozottan igaz, mivel minden azon múlik, hogy a fejlesztők miként írják meg a programokat. Így egyik pillanatról a másikra változhat az, hogy éppen egy objektum elhasználható vagy el nem használható, továbbá helyettesíthető vagy helyettesíthetetlen. Másrészt pedig az egymáshoz való viszonyuknál elmondható, hogy a képzelet adta és olykor a fizikának is ellentmondó lehetőségek miatt nem lehet megállapítani, hogy mi a tartozék vagy az alkotórész.

2.2.1. Forgalomképességük

Ugyanakkor a virtuális térben létrejövő gazdag kereskedelem miatt érdemes tüzetesebben szemügyre venni ezen javak forgalomképességét.

Forgalomképtelennek azok a dolgok minősülnek, amelyek állami vagy helyi önkormányzati tulajdonban állnak, így e kategória vizsgálata nem bír jelentőséggel a jelen kérdés szempontjából. Korlátozottan forgalomképesnek alapvetően azok a dolgok tekinthetők, amelyekhez állami engedély szükséges ahhoz, hogy a forgalomban részt vehessenek.³⁸ Ugyanakkor egyes virtuális javak kereskedelme attól függően alakul, hogy a fejlesztő cég ezen tárgyak kereskedelmét miként szabályozza a végfelhasználói szerződésben. Erre vonatkozóan számos megoldást látthatunk. Egyes környezetekben ezen javakkal történő kereskedelem csak az adott világon belül, vagy a fejlesztők által e célra létrehozott helyen történhet, ilyen volt például a Diablo III aukciós háza, vagy egy másik virtuális világban az Avatar Shop is. Ha a felhasználók megszegik ezeket az előírásokat a figyelmeztetéstől az

³⁸ DR. NAVRATYIL i.m. 20.

avatarjuk törléséig is szankcionálhatják őket.³⁹ Így egy sajátos módon korlátozottan forgalomképesek ezek a virtuális javak. Továbbá a fejlesztők ki is zárhatják a kereskedelmet, oly módon, hogy a virtuális világ és a való világ nem keveredhet így csak a játékon belül, a saját fizetőeszközeikkel, vagy más tárgyakkal lehet kereskedni. Mivel teljesen ebben az esetben sincs kizárva a javak cserélődése, így ez is az előbbi kategóriába tartozik. Az utolsó szegmense ennek a kategóriának a forgalomképes dolgok, melyekre számos példát találhatunk, az online játékok világában is. Mivel egyes fejlesztők szabad kezet biztosítanak a javak kereskedelmének, vagy akár a kriptovaluták, amelyek eladása és vétele beleesik ebbe a kategóriába.

³⁹ ESZTERI Dániel: *A World of Warcraft-tól a Bitcoin-ig: Az egyén, a gazdaság és a tulajdon helyzetének magán- és büntetőjogi elemzése a virtuális közösségekben*, Doktori Értekezés, Pécs, 2015. 79-80.

3. A BIRTOK

A következő szabályozási kör, amelyet vizsgálat alá kell vonni a birtok fogalma és az ehhez kapcsolódó szabályrendszer. A birtok fogalmát a Ptk. nem határozza meg absztraktnan. Jelen esetben is a dolog fogalmához hasonlóan azzal magyarázható, hogy nem lehet egy a teljesség igényének megfelelő, félreérthetetlen absztrakt fogalmat megalkotni, valamint egy ilyen meghatározás csak az ellenkezőjét érné el és túl merev keretek közé lenne szorítva a joggyakorlat. Ennek okán az a megoldás állandósult, hogy a törvény azon követelményeket szabályozza, amelyek ahhoz szükségesek, hogy a birtokviszony létrejöhessen.⁴⁰ Az elmélet terén megosztó vélemények vannak azzal kapcsolatban, hogy a birtokot honnan is kell megközelíteni. Egyik megközelítési lehetőség, hogy a birtok ténykérdés, amely keretein belül a birtokosi pozíció megvalósulásához a dolog feletti fizikai uralomnak kell keletkeznie.⁴¹ Ezzel szemben a hatályos Ptk. a másik megközelítést képviseli, amelynek értelmében a birtokot alanyi jogként fogja fel. A birtok efféle megközelítése azt jelenti, hogy a jog által megengedett cselekvéshez joghatások fűződnek, amely mellé jogi köteleességek társulnak.⁴² A Ptk.-ból kiolvasható megközelítés létjogosultságát támasztja alá, hogy akárcsak a tulajdon vonatkozásában, a birtok esetében is a dolog csak közvetett tárgya a birtokviszonynak, míg a közelebbi tárgy a jogosult magatartásai⁴³, valamint a birtok nem értelmezhető kizárólag a ténylegesség és a harmadik személyek felé megjelenő külső hatás alapján, mivel így bizonyos jogalanyok ki lennének zárva a birtokosi helyzet lehetőségéből.⁴⁴ A törvénykönyv által képviselt felfogás elmozdul attól az iránytól, hogy a birtok létesítését és fenntartását a fizikai kritériumoktól teszi függővé, amely lehetőséget kínál arra vonatkozóan, hogy a birtokviszonyt tágabban értelmezzük.

Az előbbieken kifejtettekhez hasonlóan a birtokviszony létrejötte kapcsán is két fő szemléletmód alakult ki azzal kapcsolatban, hogy a birtok létrejöttéhez szükség van-e az animus possidendire, vagy elegendő a corpus possidendi. Az első a birtoklási akaratot jelent, amely azt fejezi ki, hogy valaki a dolgot a hatalmába vonta és ott is akarja tartani, míg a második ezt az akaratot testesíti meg, a külvilág felé reprezentálja azt a fizikai helyzetet, hogy a dolog valakinél van. A jelen felfogás szerint ennek a kettőnek együtt kell járnia ahhoz, hogy

⁴⁰ Polgári Törvénykönyv tervezetének indoklása 2. kötet, Dologi jog i. m. 74.

⁴¹ OSZTOVITS András: *A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény és a kapcsolódó jogszabályok nagykommentárja*, II. kötet, Opten Informatikai Kft. 2014. 482.

⁴² DR. PETRIK Ferenc: *Tulajdonjogunk ma: a dologi jog mai érvényében*, HVG ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest 2007. 293.

⁴³ DR. TÓTH Lajos: *Magyar magánjog: dologi jog*, Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúl reform. egyházkerület könyvnyomda-vállalata, Debrecen, 1930. 23.

⁴⁴ VÉKÁS – Gárdos i. m. 981.

a birtok létrejöhesse.⁴⁵ A szándék fontosságát cáfoló szemlélet kezdeti képviselője Jhering volt, akinek az volt az álláspontja, hogy a birtokra vonatkozó akaratnak háttérbe kell szorulnia, mivel a szándék megállapítása sok esetben csak feltevések és fikció útján volna lehetséges, amely bizonytalanságot eredményezne, továbbá a tényleges hatalom magától feltételezi a birtokos szándékát is.⁴⁶ Jhering ezen gondolatai képezik az alapját ennek a fajta megközelítésnek mind a mai napig. Ugyanakkor az új Ptk. itt is változtatott a szemléletmódon és szükségesnek találja a birtoklási szándék jelenlétét ahhoz, hogy a birtok létrejöjjön. Ez a megközelítés tehát azt jelenti, hogy a birtok keletkezéséhez alapvetően két elemnek kell megvalósulnia, nevezetesen az animus possidendinek és a corpus possidendinek.⁴⁷ Számos köznapi példával lehetne szemléltetni az animus szükségességét a birtok vonatkozásában, ilyen lehet az, hogy ha valakinek a táskájába kerül egy másik személy vagyontárgya, de neki erről nincsen tudomása akkor nem lehet az adott személyt birtokosnak tekinteni csupán annak okán, hogy a vagyontárgy a ténylegesen nála van. Ha megpróbáljuk ezt a két elemet átültetni az online térben fellelhető javak kérdéskörére, akkor láthatjuk, hogy az első elemmel, vagyis a birtoklási akarattal nincsen probléma. Hiszen az egyes felhasználók azzal a szándékkal szerzik meg különböző módokon ezeket a tárgyakat, hogy a birtokukba kerüljön és rajtuk kifejthessék az akaratukat. Ezen akarati szándékuk ki is fejeződik a felhasználóknak, mivel szabályszerűen csak az avatarjaikon keresztül lehet ezen javakat megjeleníteni, más nem férhet hozzájuk a felhasználó engedélye nélkül és csak ő fejtheti ki rajtuk az akaratát. A probléma a fizikai térben történő érzékelés, kifejeződés, mivel ezeknek a javaknak nincsen az offline világban megtestesülő formájuk, így a hazai szabályozás alapján a birtoklásuk is kizártnak tűnhet. Azonban vannak olyan esetek, amelyek nem szorítják ilyen merev keretek közé a birtok létrejöttét és a corpus possidendinek a megvalósulása sem szükséges minden körülmény között. Továbbá egyes megítélések alapján a dolog hatalomba kerülését és ezáltal a birtok létrejöttét az adott vagyontárgy természetének, rendeltetésének és a használati módjának vizsgálata alapján lehet eldönteni, hogy adott esetben keletkezett-e birtok.⁴⁸ E három feltétel vizsgálata során megállapítást nyerhet, hogy a virtuális javak adottságai által nyújtott lehetőségek szerint a felhasználó a természetüknek, rendeltetésüknek és használati módjuknak megfelelően veszik igénybe őket és kerülnek a hatalmuk alá. Ennek értelmében a birtok kialakulásnak ezen feltételei fennállnak. Továbbá a kérdés tanulmányozásához

⁴⁵ BARZÓ Tímea – Papp Tekla (szerk.): *Civilisztika II. Dologi jog- Felelősségtan*, Dialóg Campus Kiadó, 2019. 30.

⁴⁶ Polgári Törvénykönyv tervezetének indoklása 2. kötet, Dologi jog i. m. 68–69.

⁴⁷ BARZÓ – Papp i. m. 30.

⁴⁸ GELLÉRT György – Benedek Károly (szerk.): *A Polgári Törvénykönyv magyarázata*, 1. kötet, KJK–KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft., Budapest, 2004. 673.

szükséges lépésként a birtokos Ptk.-ban található fogalmának részletesebb vizsgálata szükséges. E szerint a birtokos akkor szerzi meg a birtokot, ha a dolog a hatalmába kerül, valamint erre reflektál a birtok megszerzését meghatározó szakasz is. Felfedezhető, hogy a törvényi szabályozás nem mondja ki, hogy a birtok és a birtokosi pozíció létrejöttéhez a fizikailag történő megszerzés is szükséges, hanem csak a dolognak a hatalom alá kerülését jelöli meg kritériumként. Az, hogy mikor is jön létre a hatalmi pozíció azt az eset összes körülményeiből és a közfelfogás alapján lehet megállapítani.⁴⁹ Számos példát láthatunk a bírói gyakorlatban, amely szabadon értelmezi e hatalom létrejöttét, amelyek alapján elmondhatjuk, hogy birtokosnak tekinthetjük azt is, akinek nincs közvetlen testi közelségében a dolog. Továbbá a birtokos kapcsán fontos megemlíteni a főbirtokos és albirtokosi pozíció jogintézményét. A 28. JEH ismerte el a közvetett birtokot, amely értelmében azon személyek is birtokosnak tekintendők, akik a dolog fölött nem rendelkeznek közvetlen tényleges hatalommal, de jogviszonyban áll azzal a személlyel, aki a tényleges hatalmat gyakorolja a dolog fölött, ezzel megteremtve a fő- és albirtokosi intézményt.⁵⁰ Ennek a jogegységi határozatnak köszönhetően bővítésre került a birtok megítélése és még inkább távolodni látszik a kizárólagos fizikai kritériumtól. Hasonló megfogalmazással találkozhatunk a birtokátruházásánál is. Ezzel kapcsolatosan is annyi jogszabályi kikötés van, hogy a tényleges hatalmat kell erre irányuló megállapodással az új birtokos számára átengedni. Tehát ezen jogszabályhely esetében sem kerül követelménnyé a fizikai elem. Vannak olyan megközelítések, hogy a birtokátruházáshoz két elem megvalósulása szükséges, nevezetesen a megállapodás és a dolog átengedése.⁵¹ Álláspontom szerint ez a szemlélet hibás, mivel a tényleges hatalom átengedése nem jár feltétlen együtt a dolog átengedésével. Kijelenthető, hogy a dolog birtokának átruházásai között a leggyakoribb példa a dolog átadása az új birtokos számára, de a hatalom átengedésének ez nem szükségképpeni eleme. Ennek alátámasztására talán a legjobb példa az lehet, amikor az új birtokos nem kívánja átvenni a dolgot, hanem egy másik személy birtokába kell teljesítenie a korábbi birtokosnak. Ebben a helyzetben az új birtokos gyakorolta a hatalmát a dolog felett anélkül, hogy számára átengedték volna. Álláspontomat összefoglalva helyesebb az a megközelítés, hogy a birtokátruházáshoz a megállapodáson kívül a hatalom átruházása a szükséges elem.⁵² Az átruházáson belül érdemes külön említést tenni a *cessio vindicationis* kategóriájáról. Ebben az esetben főbirtokos és albirtokosi helyzet áll fenn, viszont a főbirtokos ezt a pozíciót átruházza

⁴⁹ MENYHÁRD i. m.222.

⁵⁰ DR. ALMÁSI i. m. 84.

⁵¹ WELLMANN i. m. 33.

⁵² OSZTOVITS i. m. 485.

más személyre. Ugyanakkor az albirtokosnál marad a dolog, csupán a főbirtokos személye változik azzal, hogy az új személyre száll át a kiadás iránti igény is. Tehát ebben az esetben az új főbirtokos úgy kerül ebbe a pozícióba, hogy egy pillanatra sem kerül hozzá a birtok tárgyát képező dolog. A főbirtokos és albirtokos kettőssége, valamint a *cessio vindicationis* jól szemlélteti azt a helyzetet, hogy ahhoz, hogy bizonyos személyeknek a dolog a birtokukba kerüljön valójában az intézkedés és rendelkezés lehetőségének, vagyis a hatalomba kerülésnek kell fennállnia és a materialista elemek csupán másodlagosak. Ezen elemek pedig az e-javak vonatkozásában fennállnak, hiszen a felhasználó kifejezésre tudja juttatni az akaratát a fiókjához tartozó virtuális javak vonatkozásában. Vannak olyan megközelítések, hogy ennek a hatalomnak sem kell fennállnia ahhoz, hogy valaki birtokosi helyzetbe kerüljön, elegendő ehhez, hogy a dolog tulajdonosa legyen.⁵³ Különböző álláspontok ismeretesek azzal kapcsolatban, hogy a virtuális javaknak ki is a tulajdonosa-ez a kérdéskör a következő fejezetben kerül kifejtésre-. Jelen fejezetben ez a kérdés nem bír relevanciával, de ha elfogadjuk azt a helyzetet, hogy valakinek a tulajdonában van, akkor ezen objektumokra is igaznak kell lennie ennek a feltevésnek.

A következő vizsgálati lépés egy olyan törvénytervezet vizsgálata, amely alapjaiban megváltoztathatja a virtuális javak birtoklásával kapcsolatos kérdéskört. Ezt a javaslatot 2021-ben terjesztettek elő Angliában. Annak ellenére, hogy a common law számos ponton jelentősen eltér a kontinentális jogtól, a birtoklás felfogásával kapcsolatban az azonosság felfedezhető, nevezetesen az, hogy a birtokláshoz a megfoghatóság szükséges. Viszont ez a törvénytervezet ezzel a megközelítéssel akar némileg szakítani. A probléma, amit ezzel a jogalkotói újítással fel akarnak oldani az az, hogy a kereskedelemben már régóta használt elektronikus kereskedelmi okmányokat immateriális javaknak kell tekinteni, így azok birtoklása sem jöhet létre a hatályos jogértelmezésük alapján, ezáltal nem is tölthetik be azt a szerepet, mint a papíralapú változataik. A javaslat meghatároz bizonyos okmányokat, amelyeknek elektronikus változata nem csupán az az analóg verziójával megegyező lenne, hanem teljesen helyettesítene és birtokba vehető lenne. Továbbá számos részletszabályra is kiterjed a tervezet, amelyek ahhoz szükségesek, hogy alkalmazható legyen. Ezen szabályok közé tartozik, hogy az átadással az előző személy hatalma alól kikerül és csak az a személy gyakorolja felette a hatalmat, akinek átadtak, egyszerre csupán egy személy tudja birtokolni. Továbbá az is, hogy mind a törvénytől és mind a személytől függetlenül létezik.⁵⁴ Továbbá az

⁵³ LENKOVICS i. m. 253–255.

⁵⁴ Nick Austin – Athina Douni (szerk.): <https://www.shiplawlog.com/2021/10/14/possession-as-we-dont-know-it/> 2021. október 14.,

Egyesült Királyság Jogi Bizottság megvizsgálva a törvénytervezetet további kritériumokat állított fel a jelentésében ahhoz, hogy ezen okmányok a kívánt hatást kiváltsák. Ezen követelmények közé tartozik többek között a megbízhatóság, az elidegeníthetőség, a kizárólagos irányítás, megfelelő információk feltüntetése.⁵⁵ Ha szembe állítjuk a dolgozat témáját adó kérdéssel jól láthatjuk, hogy ugyanarra a kérdésre keresik a választ, csupán egy szegmensre leszűkítve. Véleményem szerint ez a probléma számos más területen is hasonlóképpen felmerül. Vannak igen hasonló helyzetek, mint például az elektronikus jegyek esete, ott is legfeljebb annyi van feltüntetve, hogy a valódival megegyező az elektronikus jegy, viszont ez csak egy felületi megoldás. Valamint vannak ennél összetettebb területek, mint a virtuális játékokban fellelhető javak, amelyeknek nincs megfelelőjük. Ugyanakkor a megítélésem szerint ezen javak rendelkeznek a fentemlített kritériumokkal. Ha közelebbről megvizsgáljuk őket akkor láthatjuk, hogy ezen javakat kizárólag egy személy tartja az irányítása alatt az avatarán keresztül. Az elidegenítés tekintetében is érvényesül azon elvárás, hogy akkor kerül az egyik személy hatalmába, amikor a másik hatalma alól kikerül. Az álláspontomat összefoglalva elmondhatom, hogy ez a törvényjavaslat képviseli azt a tendenciát, amelyhez a világ jogalkotásának követnie kell a virtuális világ adta lehetőségek vonatkozásában és bizonyos évtizedes múltra visszatekintő fogalmak miatt figyelmen kívül hagyni ezen terület szabályozását. Valamint, ha ez a törvény hatályba lép megfelelő útmutatást fog adni.

Sofia Papaspyropoulou- Nick Austin (szerk.): <https://www.shiplawlog.com/2022/03/30/solving-the-possession-problem-law-commission-publishes-draft-legislation-for-the-legal-recognition-of-electronic-trade-documents/>
2022. március 30.

⁵⁵ Uo.

4. A TULAJDON

Végezetül az utolsó szabályozási kör, amelyet meg kell vizsgálnunk az a tulajdonnal kapcsolatos jogi megoldások. Ennek az elemnek a vizsgálata annyiban eltérő az előző fogalmi köröktől, hogy amíg a fentiekben alapvetően a fizikai mivolt kérdése volt a középpontban, addig ebben a fejezetben a tulajdonjog, mint alanyi jog kapcsán ez a fizikai megtestesülés vizsgálata némileg háttérbe szorul. Ez egyszerűen azzal magyarázható, hogy a tulajdonjog közvetlen tárgya az emberi magatartások, amelyek tulajdonos jogainak és kötelezettségeinek meghatározásában testesülnek meg és a dolog csak közvetett tárgya a tulajdonjogi jogviszonyoknak.⁵⁶ Ugyanakkor, mivel a tulajdonjog a legteljesebb jogi hatalom, továbbá itt található meg a dolog meghatározása, mint a tulajdonjog tárgya, ennél fogva ennek vizsgálata is hasonlóan fontos. Ennél fogva ebben a fejezetben a vizsgálat tárgyát képező szabályok esetében jelen helyzetben inkább beszélhetünk majd egy párhuzam felállítására, mint sem érvek ütköztetéséről.

Az online világban, különösen a MMORPG (nagyon sok -szereplős online szerepjáték) területén nem tisztázott annak kérdése, hogy az ott megjelenő tárgyaknak ki is a tulajdonosa. A felhasználók értelemszerűen magukénak tulajdonítják ezen tárgyakat, a fejlesztő cégek pedig a végfelhasználói szerződésekre hivatkozva az ő tulajdonuknak tekintik. Azonban ennek a vitának az eldöntése nem tartozik a dolgozat témájába. A vizsgálat az analóg világban fellelhető tulajdonost megillető jogok és kötelezettségek, valamint az emberek által kifejtett magatartások-tevés, nem tevés, túrés- virtuális megfelelőinek vizsgálatára irányul, hogy ezáltal egy újabb perspektívából közelíthessük meg a szóban forgó kérdést. Mint kifejtésre került a tulajdonjog tárgya a dolog, melynek fogalmával és annak elemeivel a második fejezetben részletes elemzésre került sor. Ugyanakkor a tulajdonjog vizsgálata során találkozhatunk olyan feltevésekkel, amelyek következtében érdemes szemügyre venni ezen jogintézmény kapcsolatát a dologgal. Az első elmélet, amelyet vizsgálat alá kell vonnunk Lenkovics Barnabás dologi joggal kapcsolatos könyvében találkozhatunk. A dolog fogalmával kapcsolatban olyan gondolatmenet került felállításra a szerző által, hogy ha megfordítjuk az alapkoncepciót, vagyis azt, hogy „ami dolog, az tulajdonjog tárgya lehet” úgy, hogy „ami tulajdonjog tárgya lehet, az jogilag dolognak minősül”.⁵⁷ Ezen túlmenően a szerző kifejti azt az álláspontot is, hogy egyes tulajdonjog tárgyai a gazdasági vagy társadalmi életben betöltött szerepük miatt a jog külön figyelmét élvezik. Ezen virtuális javak gazdasági jelentősége már most megkérdőjelezhetetlen, hiszen

⁵⁶ LENKOVICS i. m. 76.

⁵⁷ Uo. 35.

jelentős pénzeket fektetnek be egy virtuális világban a fejlődés céljából, vagy akár haszonszerzésre is használhatják, valamint a kriptovaluták megszerzésével több tényezőtől függően jelentős vagyongyarapodás következhet be, anélkül, hogy ezek megfelelően lennének szabályozva. A társadalmi jelentőség jelenleg inkább még csak emocionális a felhasználók számára ugyanakkor, ha eléri a kívánt jövőképet a virtuális világ használata, akkor a társadalmi jelentősége is számottevő lesz, amely további gazdaságilag fontos elemeket fog eredményezni. Ezek fényében ezen javak tulajdonjogi szabályozásának hasonlóan fontosnak kell majd lennie. Továbbá más szerzőktől is láthatunk hasonló elmélkedéseket arra vonatkozóan, hogy valójában a tulajdonjognak kell meghatároznia, hogy mi is minősülhet dolognak és nem a dolognak a jogi fogalma állapítja meg, hogy mi is kerülhet az ember tulajdonába. Álláspontom szerint helyes ez a megközelítés, hiszen a dolog, mint fogalom a tulajdonjog jogintézményébe tartozik, ezáltal a fogalomnak kell alkalmazkodnia a jogintézményhez nem pedig fordítva, mivel a dolog csupán kifejeződése a tulajdonjog tárgyának. Másik fontos gondolat Wellman György által került kifejtésre. Hasonlóan a tulajdonjog tárgyának törvényi meghatározása kerül más megítélés alá azzal az eltéréssel, hogy álláspontja szerint a dolog meghatározásánál helyesebb lenne a 'birtokba vehető' kitétel helyett a 'tulajdonba vehető' megfogalmazás. Ezt azzal magyarázza, hogy ez a definiálás egyszerre jelölné a birtokba vehetőséget és a jog engedélyét a tulajdonba vételre. A birtokba vehető kitételre a szivárvány példáját hozza fel, mely a jelenlegi lehetőségek szerint nem kerülhet az ember hatalma alá. Ez kétséget kizáróan igaz, mivel az ember a tulajdonost megillető tulajdonosi triász közül egyet sem tud gyakorolni a szivárványon, ellenben a virtuális javakkal, melyek később kerülnek kifejtésre. Továbbá Wellman kifejti az állásfoglalását azokkal a felvetésekkel kapcsolatban, hogy tulajdontárgyait a dolognál szélesebb körben kell értelmezni. E kiterjesztést a vagyoni javakra és jogokra vonatkozóan azzal cáfolja, hogy ezeken sem a birtokba adás, sem pedig a szolgalmi jogot alapítása nem lehetséges. Annak ellenére, hogy a virtuális javakról nem foglal állást, viszont a jelenlegi dolog fogalmán kívül esnek, ezáltal ezen objektumokra is kiterjesztően lehetne csak alkalmazni a meghatározást.⁵⁸ Ugyanakkor Wellman érvei cáfolhatóak. A birtokba adás az előző részben kifejtésre került, így a szolgalmi joggal kapcsolatos állásfoglalásra térnek ki. Egy metaverzum az analóg világ pontos leképződése is lehet, vagyis ugyanúgy lenne egy-egy város vagy falu létrehozva, mint ahogy mi ismerjük. Ennél fogva ugyanolyan problémákkal is találkozhatunk, amelyek megoldásához szolgalmi jog alapítása szükséges.

⁵⁸ WELLMANN i. m. 59.

A jogok vonatkozásában egy dolog tulajdonosát a klasszikus felfogás szerint a tulajdoni triász illeti meg. Annak ellenére, hogy a tulajdonost megillető jogok köre folyamatosan bővül a köztudatban, ez a három jogosultság jelenik meg rendre és az újabb jogokat a tulajdonosi triászba igyekeznek a joggyakorlat besűríteni. Ez a triász nevezetesen a tulajdonjog tárgya felett a tulajdonost megillető birtoklás, használat és rendelkezés részjogosítványai. A birtoklásról az előző fejezetben részletesen kitértem, így e fejezetben csak a használatot és rendelkezést fogom részletesebben bemutatni. Valamint ezeken felül a tulajdonos jogosult arra is, hogy minden jogosulatlan behatást kizárjon. Ezzel kapcsolatosan találkozhatunk, olyan megoldásokkal a virtuális térben, hogy egyes fejlesztők lehetővé teszik a felhasználók számára azt, hogy a földterületeikről kizárjanak másokat ezzel megakadályozva a jogosulatlan behatásokat.⁵⁹

4.1. Használat

Mint említettem egy részjogosítványba több tulajdonosi jog is beletartozik. A használat magába foglalja a hasznosítást és a hasznok szedését is. Ezzel kapcsolatosan a Ptk.-ban található szabályokat úgy foglalhatjuk össze leegyszerűsítve, hogy a tulajdonos jogosult a dolgait használni, hasznait szedni bizonyos korlátok betartása mellett. Az, hogy mit is jelent ez a használat valójában elsődlegesen a közfelfogáson múlik. Ha ezen a köznapi használatot jelentő magatartások mellé állítjuk a virtuális térben meglévő javak használatát, számos hasonlóságot fedezhetünk fel. Ugyanúgy tudunk autót vezetni, ásóval mélyre ásni, vagy a földjeinken növényeket termesztetni. Valamint a VR és AR adta lehetőségek következményeként ma már nem csak a billentyű és egér használatával tudjuk ezen cselekményeket kifejezni, hanem ugyanolyan mozgást fejthetünk ki virtuális ásás közben, mintha a valóságban ásánk. A tulajdonos használati jogából ered az a lehetőség is, hogy a tulajdonába tartozó dolgot nem használja. Azonban lehetnek olyan esetek, amikor egy törvény használati kötelezettséget ír elő a tulajdonos számára, erre a legjobb példa a termőföldre vonatkozó rendelkezések. Ehhez hasonló helyzetekkel találkozhatunk a különböző felhasználói fiókok kapcsán is. Minden platformot üzemeltető cégnek megvan a saját módszere ezzel kapcsolatban. Találkozhatunk olyan megoldásokkal, amelyeknél nem tulajdonítanak jelentőséget annak, hogy milyen gyakorisággal használja az adott személy az accountját. Van olyan lehetőség is, hogy egy bizonyos idő eltelté után inaktív állapotba kerül és az újbóli belépéssel visszakerül az eredeti állapotába. A felhasználók számára

⁵⁹ Justin B. Slaughter: *Virtual Words: Between Contract and Property*, 2008. 43–44.
https://openyls.law.yale.edu/bitstream/handle/20.500.13051/5676/Virtual_Words_Between_Contract_and_Property.pdf?sequence=2

leghátrányosabb megoldás, mikor ezen inaktív állapotba kerülés után törlik a fiókjukat az ott található összes javakkal annak ellenére, hogy akár a felhasználó jelentőst pénzt fektetett az adott platformon található accountjába. Ezt a megoldást alkalmazza egy neves játékfejlesztő cég is a GDPR törvényre hivatkozóan.⁶⁰ Látható, hogy ebben az esetben is van bizonyos törvényi előírás ezen fiókok használati kötelezettségére vonatkozóan. Ezen tulajdonosi jogon belül végezetül a hasznok szedéséről kell szót ejtenünk. Haszon alatt alapvetően olyan előnyöket érthetünk, amelyek az adott dologból származnak. Ennek számos megnevezésével találkozhatunk-gyümölcs, termény, termék-, de mindegyik ugyanarra utal. Ilyen gyümölcsökkel az online világban is találkozhatunk. Akár a birtokunkon lévő növények, fák adta termékek, vagy virtuális állatok adta hasznok. Ezen gyümölcsöket az adott platformon belül a felhasználó értékesíteni is tudja, vagy felhasználni más objektumok létrehozásához.

4.2. Rendelkezés

A rendelkezési jog, mint a tulajdonjog részjogosítványa kiemelkedő szerepet tölt be a tulajdonos jogai között. Kijelenthetjük, hogy e jogon keresztül bontakozik ki ténylegesen a tulajdonjog kizárólagossága. Hiszen ez a jogosultsága biztosítja a tulajdonos számára, hogy egyidejűleg az adott dologon csak ő gyakorolhatja a hatalmat, vagy más az ő engedélyével teheti ezt meg.⁶¹ A Ptk 5:30. §-ban találkozhatunk a rendelkezési jog tartalmával, ahol számos lehetőséget sorol fel a törvény, hogy mi is tartozik bele. Ennek vizsgálata során három részre kell bontanunk ezt a felsorolást. Az elsőrészben a többi részjogosítvány átengedésének lehetőségét tünteti fel a jogalkotó. Ha megfigyeljük a virtuális világot észrevehetjük, hogy ezen lehetőségek fellelhetőek. Ezek az opciók több módon is megvalósulhatnak, egyrészt egy virtuális világon belül adok engedélyt arra, hogy más felhasználók használják az ott fellelhető javaimat. Másrészt lehetőségem van arra is, hogy az engedéllyemmel az accountomon keresztül más személy lépjen be az adott valóságba, így egy az egyben átengedem a használatot. Ugyanakkor ezt a lehetőséget adott fejlesztőcég korlátozhatja. Erre jelenleg a legjobb példa a Netflix ellenlépése a fiókok jogosulatlan megosztására, mely szerint további díj megfizetésére kötelezi azon felhasználókat, akik megszegték a felhasználói feltételeket ezzel kapcsolatosan. A Netflix tartalmegosztó jellege miatt más kategóriájába sorolható, mint a dolgozat témájába tartozó virtuális terek, de a jelen kérdés általános jellegéből adódó hasonlóság miatt a megemlítése szükséges volt. Ezzel kapcsolatban fontos kiemelni, hogy a személy és az általa létrehozott avatar közötti kapcsolat sincsen tisztázva, így eltérő szabályok

⁶⁰ <https://pcforum.hu/hirek/24148/torolte-fiokjat-es-jatekait-a-ubisoft-mert-nem-jatszott-eleg-gyakran-veluk>

⁶¹ DR. NAVRATYIL i. m. 29.

is vonatkozhatnak erre a lehetőségre. A második részben biztosítékba adás és a megterhelés kerül felsorolásra. Ezek az opciók hasonlóan az előzőhöz képest, mind a virtuális, mind az analóg világban lehetőséget biztosít a tulajdonos számára. Egy-egy felhasználói fiók igen jelentős értékkel rendelkezhet. Ez számos összetevőtől függ, egyrészt figyelembe kell venni az adott fiókhoz tartozó javakat, másrészt pedig az account szintjét. Ez utóbbi virtuális világokban eltérő jelentőséggel bír, egyes világokban ez a szint a felhasználó életét növeli, azon tárgyak elérhetőségét szabályozza, amelyeket magához tud venni, ennek felsorolása nem lehetséges. Viszont ezek egyvelege igen jelentős értéket kreálhat a fiók tulajdonosának, továbbá nem ritka az a jelenség sem, hogy egyes személyek másokat bíznak meg ellenértékért cserébe azzal, hogy az adott területen érjenek el egy meghatározott szintű felhasználói fiókot. Továbbá nem csak az egész fiók rendelkezhet számottevő értékkel, hanem egy virtuális tárgy is. Ennek értéke jellemzően az objektum gyakoriságától függ, de egy tárgy akár több ezer dollárba is kerülhet. Így ezeket egybevetve láthatjuk, hogy a fiók tulajdonosa élhet azzal a lehetőséggel, hogy ezen javait adja biztosítékkul egy jogviszony keretében. Végezetül a harmadik részben pedig magával a tulajdonjoggal való rendelkezésének lehetősége jelenik meg. Ez magába foglalja a tulajdonjog tárgyának átruházását vagy a tulajdonjog felhagyását. A dolog forgalomképességénél kifejtésre került az átruházással kapcsolatos megoldások. Viszont a tulajdonjog felhagyása szintén megjelenhet virtuális közegekben. Gyakori jelenség az olyan MMORPG-ben, ahol a tárgyak gyűjtése alapvető elem az előrehaladáshoz, hogy egy idő után egy-egy virtuális tárgy felesleges lesz a felhasználó számára és azt csak „eldobja”. Ugyanakkor ez nem jelenti azt, hogy az más, akár kisebb szintű játékosok hasznára nem válna és emiatt ők felveszik. Tehát ebben az esetben a tulajdonos felhagy a tulajdonjogának felhasználásával.

4.3. Kötelezettségek

A tulajdonost terhelő kötelezettségeket a használatra vonatkozó általános szabályok között találhatjuk meg. A Ptk. ezen kötelezettségek között említi azon terhek és károk viselését, amelyeknek a megtérítésére más nem kötelezhető. A tulajdonost terhelő terhek igen sok rétvük lehetnek. Különböző elméletek ismeretesek a terhek felosztásával kapcsolatban. Ezek szerint tehernek tekinthetjük a dolog természetéből adódó pénzben vagy természetben kifejeződő ráfordításokat. E megközelítés átültetve a virtuális környezetben hasonlóan sok elemet jelent. Ezen terhek közé tartozhat az az összeg, amelyet azért kell fizetni, hogy csak részese lehessen a virtuális világnak. Továbbá maga a virtuális tárgy megszerzéséért fizetett valódi vagy virtuális fizetőeszköz, egy tárgy vagy épület létrehozására fordított munka, de ide

sorolható közvetett teherként is az elektromos áram díja, ami a számítógép működéséhez kell. Egy másik kategóriaként a közterheket szokták meghatározni, amelybe az adók is beletartoznak és mint korábban említettem a kriptovaluták, mint elektronikus fizetőeszközök megszerzése adóköteles tevékenység. A másik kötelezettségi kör a károk viselése. Vannak olyan virtuális valóságok, amelyek célja, hogy a felhasználó a valóságnak megfelelő körülmények között játszhasson. Ebbe értelemszerűen beletartozik például a természeti csapások is, amelyek akár az ott fellelhető javainkban kárt okoznak. Ennél fogva, ha egy vihar következtében az épületünk megsérül, vagy a hajónk elsüllyed az ezek orvoslásával járó virtuális költségeket a játékon belül nekünk kell fedezni.⁶²

4.4. Virtuális tulajdonnal kapcsolatos elméletek

Annak ellenére, hogy jogszabályi szinten legfeljebb érintőlegesen találkozhatunk ehhez a témához kapcsolódó szabályozással, számos elmélet és spekuláció látott már napvilágot a virtuális tulajdonjoggal kapcsolatban. Talán a leglényegesebb és megosztóbb felvetés, hogy a virtuális javak a szerzői jog keretein belül, a szoftverhez hasonlóan kellene kezelni, vagy a tulajdonjog berkein belül kell szabályozást nyernie. E vita feloldására talán a „könyv analógia” elmélete vezethet sikerre.⁶³ Ezzel a felfogással egyet értő szerzők úgy vélekednek, hogy a könyv tartalma az az író szellemi tulajdonát képezi, mint irodalmi alkotás. Ezzel szemben már, amikor ez az irodalmi alkotás könyv formájában sokszorosítva jelenik meg a tulajdonjogra vonatkozó szabályokat kell alkalmazni. Hiszen az adott könyv a személy tulajdonát képezi. Azon gyakorolhatja az őt megillető tulajdonosi jogosítványokat anélkül, hogy a könyv alapját képező mű tartalmát engedély nélkül felhasználhatná vagy azon változásokat eszközölhetne. Ezt a gondolatot átvezetve a virtuális javakra, szembetűnhet az egyezőség. Egy virtuális tárgy alapját a fejlesztők által létrehozott forráskód képezi, amely a szerzői jogi törvény értelmében védelemben részesül. Azonban, a könyv példájával élve, ahogy a könyv reprezentálja az irodalmi alkotást, úgy egy medál vagy páncél is megtestesíti ezt a kódot. Valamint ezen javaknak is megvan a maga ellenértéke, legyen az adott platform fizetőeszköze vagy különböző küldetések teljesítése. További érvként hozzák fel, hogy míg a sokszorosított példányú művek visszterhesen vagy ingyenesen történő tovább adása esetén a mű, mint a szellemi jogi védelem tárgya nem cserél gazdát, addig egy ilyen virtuális objektum esetében, ha azt átruházom másra akkor ennek következtében kikerül a hatalmam alól. Így ezen elméletet összefoglalva arra a megállapításra juthatunk, hogy a virtuális javakat

⁶² LENKOVICS i. m. 89–90.

⁶³ ESZTERI i. m. 73.

létrehozó kódokra a szoftver szerinti védelemnek kell érvényesülnie, míg az ezeket 'megtestesítő' javakra a tulajdon szabályai az irányadóak. Ezzel ellentétes a common law megközelítése, mely a virtuális világokban fellelhető javak összességét kódként kezeli és így a szerzői jog területére helyezi át virtuális tárgyak szabályozását.⁶⁴

Álláspontomat támasztja alá a Habbo Hotel online játékkal kapcsolatos ítélet. Érdekesség ezen ügy kapcsán, hogy a korábban tárgyalt RuneScape üggyhöz hasonlóan ez a döntés is Hollandiában született és így két virtuális vagyonnal kapcsolatos ügyben hasonló következtetésekre jutottak a bíróságok. A játék lényege, hogy más felhasználókkal kapcsolatot létesítsünk és a saját izlésünknek megfelelően rendezzük be a szobánkat. Minden bútornak megvan a maga ára és értelemszerűen minél ritkább, annál nagyobb az értéke. Az elkövetők hamis webhely segítségével megszerezték a sértett email címét és jelszavát, melynek segítségével új felhasználónevet és jelszavat igényeltek a játékhoz. Miután sikeresen be tudtak lépni a sértett Habbo fiókjába, a hotel szobájában található egyes bútorokat és tárgyakat átvittek a saját szobájukba, ezzel kárt okozva a passzív alanyoknak. A védelem a bíróság előtt azzal védekezett, hogy a számítógépes behatolással elkövetett adatok átvétele lex specialisa a lopás törvényi tényállásának ezen ügy összefüggései kapcsán. Azonban a fiataalkorúak bírósága arra hivatkozva cáfolta meg a védő álláspontját, hogy az adatok jogtalan átvétele az adatok másolására vonatkozik, ami által nem kerül ki a jogosult rendelkezése alól és a birtokában maradnak. Ezzel szemben az elkövetők cselekményének következtében a virtuális tárgyak kikerültek a sértett hatalma alól és ennek visszaállítására nem is állt fenn a lehetőség. Az amszterdami bíróság a megállapított érvek alapján lopásnak minősítette az elkövetési magatartást.⁶⁵ A korábban bemutatott RuneScape és a most szemléltetett ítéletek alapján megállapítható, hogy a kontinentális jog eddigi tapasztalatai alapján a dologi jog körébe tartozónak ítéli meg.

A soron következő ügy annak ellenére, hogy egy teljesen más jogi kultúrában került elbírálásra több szempontból is fontos megállapításokat tartalmaz. Az eset egy 2003-ban Kínában felmerülő jogi problémát mutat be, amelyben az ügy felperese számos órát azzal töltött, hogy a Red Moon virtuális valóságban belül minél magasabb szintre léphessen és ennek érdekében állítása szerint nagyjából 10 000 yuant költött el ennek érdekében. Ezen tevékenységének az eredményeképp a virtuális világ keretein belül jelentős mennyiségű tárgyat halmozott fel. Azonban egy hackertámadás következtében ezen tárgyait elvesztette. Li

⁶⁴ https://arsboni.hu/szep_uj_vilag2/

⁶⁵ Amszterdami Bíróság ECLI:NL:RBAMS:2009:BH9789 számú ítélete, <https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:RBAMS:2009:BH9789>

Hongchen a bírósághoz fordult azzal érvelve, hogy a fejlesztőcég nem biztosított megfelelő védelmet. Az alperes a védekezésében azzal érvelt, hogy a játékban megtalálható javak nem rendelkeznek gazdasági értékkel, továbbá csak adatokból állnak, így nem bírnak jogi relevanciával. A bíróság a védekezést elutasította és kötelezte a céget, hogy juttassa vissza a felperes felhasználói fiókjába az eltulajdonított javakat. Annak ellenére, hogy a bíróság fogalmi szinten nem tett kísérletet arra vonatkozóan, hogy miként is értékeli ezen virtuális javak jogi helyzetét. Levezethető az ítéletből a holland esetekkel való hasonlóság. Nevezetesen az, hogy a javak többek pusztá adathalmaznál és közvetve elismerte a felperes tulajdoni igényét is.⁶⁶ Ennek jelentősége abban áll, hogy a kínai jog esetében a dolog a tulajdonjog tárgya, így attól függetlenül, hogy a kínai bíróság a két holland bírói ítélettel ellentétben nem is érvelt olyan egyértelműen ezen javak dologként való meghatározása mellett, az erre utaló hajlam felfedezhető.

Ezen esetek sokszínűsége megmutatta, hogy minden egyes jogterületen bizonyos fókig eltérőképp viszonyulnak a virtuális javak jogi státuszához, ami azonban kétségkívül kijelenthető, hogy minden esetben elismerték a javak gazdasági értékét. Továbbá a kontinentális jogot képviselő holland bíróság egyértelműen kijelentette, hogy a javak körébe tartozik, továbbá a lopás elkövetési tárgya lehet, mely kijelentés megnyitja a virtuális javak dolog fogalomba való beintegrálódását.

Azt a nézőpontot, hogy ezek a javak tulajdonjog tárgyát képezik Locke központi tulajdon tézise támaszthatja alá.⁶⁷ Locke tulajdon felfogása a munka lényegességére összpontosít. Úgy gondolja, hogy azon természet adta dolgok, amelyeket egy személy kellő ráfordításával megváltoztat és a sajátjához kapcsolja az az ő tulajdonát képezi. Ezt az elméletet bírálók azzal igyekeztek cáfolni Locke álláspontját, hogy ha a természeti tárgyakkal kapcsolatos megmunkálás elegendő a tulajdon létesítéséhez, akkor akár bármilyen minimális változtatással tulajdont tudok létrehozni az adott dolgon. Ezt a bírálatot véleményem szerint helyesen Lastowkaék úgy cáfolták meg, hogy nem minden mértékű változtatás elegendő a tulajdon létesítéséhez, hanem egy egyfajta egyensúlyt kell ahhoz létrehozni, vagyis csak akkor beszélhetünk a tulajdon létrehozásáról, ha a ráfordítás következtében olyan mértékű változás következik be.

E fejezet konklúzióját levonva megfigyelhettük a virtuális javak működésével kapcsolatban, hogy a tulajdonjog szabályai jelentősen érvényesülnek a virtuális világokban is

⁶⁶ Paul Van Den Bulck: *Legal Regime of Avatars Created in the Framework of Video Games: Some Reflections in the Light of French and Other Legal Systems*, 2009. 264.

⁶⁷ F. Gregory Lastowka – Dan Hunter: *The Laws of the Virtual Worlds*, California Law Review, 2004, 46–48.

és tulajdonjog tárgyaként léteznek. Továbbá számos szerző által képviselt felfogások következtében az elméleti alapok is rendelkezésre állnak ahhoz, hogy a virtuális világ ne a jogterület szürkezónájában helyezkedjen el.

6. BEFEJEZÉS

A tanulmány központi elemének, vagyis a dolog jogi kategóriájának vizsgálatával abban a kérdésben próbált jogi megoldást kínálni, hogy az emberek milliói által használt virtuális javak beletartozhatnak-e a dologi jogi terület szabályozási körébe. A vizsgálat befejeztéhez közeledve azt a következtetést tudjuk levonni a dologi jog kapcsán, hogy számos eltérő elmélet alakult ki mind a hazai, mind a külföldi szabályozás területén a dolog, birtok és tulajdon fogalmi kapcsán. Azonban az elméletek között nem lehet egyöntetűen kijelenteni, hogy valamelyik téves vagy helyes lenne. Ugyanakkor az megállapítható, hogy az uralkodó jogi felfogás e jogterület kapcsán az analóg világ problémáinak feloldására lett megalkotva a jogalkotás által. Megerősíti ezt az új Ptk.-hoz készült Javaslat, mely kijelenti, hogy jelentős változtatások nem voltak szükségesek, mivel a dologi jog oszthatatlan felfogását vette alapul, amely következtében érdemi változások nem történtek a korábbi Ptk.-hoz képest.⁶⁸ Ezzel szemben fontos kiemelni, hogy a bemutatott megközelítések alapján, hogy mind az elméletek mind a törvények sorai között felfedezhetőek, olyan irányzatok, amelyek akár lehetővé is tennék a virtuális javak dologként való értékelését. Ennek ellenére az a tény, hogy jelenleg igen minimális a jogi szabályozottság ezen a területen jelentős problémákhoz vezethet és vezet is egy virtuális világ felé orientálódó társadalomban, mivel a társadalom tagjai között kialakult közfelfogás létrehozott egy viszonyrendszert a virtuális javakkal kapcsolatosan. A viszonyrendszer igen széles skálán mozog, mely annak függvényében is változik, hogy a virtuális környezetet biztosító cég miként viszonyul a felhasználókhoz. Ezen skála alapján azonban megállapítást nyert, hogy ha tulajdonosként nem is lehet a felhasználókra tekinteni-azonban ez még mindig vita tárgya- a birtokosi pozíciójuk mind az elméleti és mind a gyakorlati felfogások alapján elfogadott, ami azt a következtetést vonja magával, hogy a birtokost megillető védelemnek kell a minimumnak lennie, amely megilleti az érintett személyeket. Mindezek mellett, hogy erre vonatkozó jogi szabályozás sincsen, nem rendelkezünk kellő elméleti koncepcióval, amely a virtuális világok helyzetét igyekezne megállapítani, csupán az ezzel kapcsolatos problémákat és negatív fogalmakat jelöl meg. Továbbá a bírói gyakorlat sem rendelkezik olyan számú érdemi ügygel, amelyből precedenst lehetne felállítani. E probléma talán abban is rejlik, hogy a társadalom azon rétege, akiket érint nem tesznek megfelelő lépéseket. A holland esetek kapcsán felmerülhet a további kérdés, ha a lopás bűncselekményét megállapították a virtuális javakra vonatkozóan, akkor azon esetekben, mikor nem sikerül feltörni és ezáltal belépni a felhasználói fiókomba

⁶⁸ DR. PETRIK i. m. 382–383.

minősülhet ez a cselekmény a lopás kísérletének? Ezen problémákat összefoglalva kijelenthetjük, hogy a virtuális környezet a jog szürke zónájában helyezkedik el, amelynek a közeljövőben változnia kell, mivel minél jobban kerül kiaknázásra a virtuális valóság adta lehetőségek, egy virtuális játékon belüli kard ellopásánál jelentősebb problémákkal fog a társadalom szembe találkozni.

Álláspontom szerint az ezzel kapcsolatos jogi problémák orvoslása céljából a legcélszerűbb megoldás egy önálló jogterületté nyilvánítás. Egyértelmű, hogy jogággá nem lehet elkülöníteni, mivel nem ölel fel akkorra területet, továbbá azon alapvető fogalmi elemekre épülne a szabályozás, amelyek már kidolgozásra kerültek. Ezzel szemben az sem lenne megfelelő megoldás, ha minden ezzel kapcsolatos szabályt különböző jogterületen vagy jogágon belül kellene keresni, mivel csupán egy-egy részletszabály térne ki erre a szabályozási területre és ezáltal nem lenne megfelelően megismerhető és az erre vonatkozó fontos elemek elvesznének a hasonló kérdések szempontjából nem releváns jogszabályok között. Így ezekre figyelemmel egy keresztül fekvő jogterület létrehozása jelen pillanatban a leghatékonyabb megoldás. Hiszen, ha szemügyre vesszük a felmerülő kérdéseket láthatjuk, hogy számos különböző jogi területtel kapcsolatba hozható. Ezen jogterületen belül, melyet Virtuális vagy Metajognak is neveznek egyes szerzők, a szabályozási eltérések kerülnének meghatározásra, ezen túlmenően is tisztázva a fogalmakat, irányadó keretszabályokat utalva arra, hogy eltérés hiányában melyik jogág vagy jogterület szabályait kellene alkalmazni. Ezen kodifikációs tevékenységgel a világ joga újabb lépést tenne annak érdekében, hogy felzárkózzon a 21.századi társadalmi életviszonyokhoz és a jogalkotást egy új szintre emelné. Továbbá a dolgozat által kifejtésre került kérdésre talán iránymutatásként szolgálhat az ABGB-ben és BGB-ben található állatokkal kapcsolatos rendelkezések. A két törvénykönyv kimondja, hogy az állatok nem dolgok, de vonatkozó szabályozások hiányában a dolgokra irányadó szabályokat kell alkalmazni.⁶⁹ Ezzel a megközelítéssel létrehoztak egy kvázi dolog kategóriát. Meglátásom szerint a virtuális javak tulajdonságai és ismérvei közelebb állnak a dolog fogalmához, mint az állatok és ez a szabályozási megoldás nem menne szembe azzal a materialista felfogással, amit a magyar magánjog képvisel ezen a területen.

⁶⁹ OSZTOVITS i. m. 517–518.

7. HIVATKOZOTT IRODALOM

Ernest Cline: Ready Player One, Crown Publishers, New York, 2011.

<https://lexiq.hu/metaverzum>

<https://goo.by/RiIhq>

Dr. Kauser Lipót: A dologfogalomról. Magyar jogászegyleti értekezések és egyéb tanulmányok, 1937/2.

<https://jogaszvilag.hu/szakma/a-blokklanc-technologia-ujabb-termeke-az-nft-jogi-megitelese/?hilite=%27ABBA%27>

Miskolczi Barna – Szathmáry Zoltán: Büntetőjogi kérdések az információ korában, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2018.

Vékás Lajos – Vörös Imre: Tanulmányok az új Polgári Törvénykönyvhöz, Wolters Kluwers Kft., Budapest, 2014.

Lenkovics Barnabás: Magyar polgári jog, Dologi jog; Eötvös József Könyvkiadó 2008

Dr. Navratyil Zoltán: Dologi jog. Budapest, Menedzser Praxis, 2014.

Polgári Törvénykönyv tervezetének indoklása 2. kötet, Dologi jog, Griel Károly Cs és Kir. Udv. Könyvkereskedése, Budapest, 1901

Dr. Almási Antal: A dologi jog kézikönyve, 1. kötet, Tébe Kiadóvállalat, Budapest, 1928.

Schadl György: Magyar polgári jogi alapok, Wolters Kluwer Hungary, Budapest, 2020.

Dr. Szladits Károly: A magyar magánjog vázlata, I. rész, Grill Károly Könyvkiadóvállalata IV, Váci-utca 78-80. ⁴1933.

Nagy Éva – Pecze Dóra: Polgári jog I., Az új Ptk. alapján, A/1 témakör: polgári jogi rész, Dialóg Campus Kiadó, Budapest– Pécs, 2014.

Vékás Lajos – Gárdos Péter (szerk.): Nagykommentár a Polgári Törvénykönyvhöz, 1. kötet, Wolters Kluwer Hungary, Budapest 2020.

Menyhárd Attila: Dologi jog. ELTE Eötvös Kiadó, 2014.

Leeuwardeni Fellebbviteli Bíróság ECLI:NL:GHLEE:2009:BK2773 számú ítélete, <https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:GHLEE:2009:BK2773>

Wellmann György: Polgári Jog Dologi Jog 4. kiadás, HVG ORAC, 2021.

Fábián Ferenc: Előadásvázlatok a dologi jog köréből, 2. kiadás, Patrocinium, Budapest 2016.

Erdődy János: A res incorporales fogalma és jelentősége egy új polgári törvénykönyv tükrében. In: Acta Universitatis Szegediensis : acta juridica et politica, (76). 2014.

Eszteri Dániel: A World of Warcraft-tól a Bitcoin-ig: Az egyén, a gazdaság és a tulajdon helyzetének magán- és büntetőjogi elemzése a virtuális közösségekben, Doktori Értekezés, Pécs, 2015.

Osztovits András: A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény és a kapcsolódó jogszabályok nagykommentárja, II. kötet, Opten Informatikai Kft. 2014.

Dr. Petrik Ferenc: Tulajdonjogunk ma: a dologi jog mai érvényében, HVG ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest 2007.

Tóth Lajos: Magyar magánjog: dologi jog, Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúl reform. egyházkerület könyvnyomda-vállalata, Debrecen, 1930.

Barzó Tímea – Papp Tekla (szerk.): Civilisztika II. Dologi jog- Felelősségtan, Dialóg Campus Kiadó, 2019.

Gellért György – Benedek Károly (szerk.): A Polgári Törvénykönyv magyarázata, 1. kötet., KJK- KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft., Budapest, 2004.

Nick Austin - Athina Douni (szerk.):<https://www.shiplawlog.com/2021/10/14/possession-as-we-dont-know-it/>

Sofia Papaspyropoulou – Nick Austin (szerk.):

<https://www.shiplawlog.com/2022/03/30/solving-the-possession-problem-law-commission-publishes-draft-legislation-for-the-legal-recognition-of-electronic-trade-documents/>

Justin B. Slaughter: Virtual Words: Between Contract and Property, 2008.

https://openyls.law.yale.edu/bitstream/handle/20.500.13051/5676/Virtual_Words_Between_Contract_and_Property.pdf?sequence=2

<https://pcforum.hu/hirek/24148/torolte-fiokjat-es-jatekait-a-ubisoft-mert-nem-jatszott-eleg-gyakran-veluk>

https://arsboni.hu/szep_uj_vilag2/

Amszterdami Bíróság ECLI:NL:RBAMS:2009:BH9789 számú ítélete,
<https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:RBAMS:2009:BH9789>

Paul Van Den Bulck: Legal Regime of Avatars Created in the Framework of Video Games: Some Reflections in the Light of French and Other Legal Systems, 2009.

7.1. Jogszabályok, irányelvek

- 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről
- 1907. évi III. törvénycikk a hazai ipar fejlesztéséről
- 1928. évi magánjogi törvényjavaslat, Magyarország Magánjogi Törvénykönyve